

รายงานการวิจัย
การศึกษาวัฒนธรรมด้านอาหารละศีลอดในเดือนรอมฎอน
: กรณีศึกษาดำบลเขาตูม อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี
CULTURAL STUDY OF BREAKFASTING FOOD'S IN RAMADAN
: A CASE STUDY OF TAMBON KHAOTUM
AMPUR YARANG PATTANI PROVINCE

ดลวานะ ตาเยะ
จารุวัจน์ สองเมือง
อัศรอรุฮมาน จะปะกียา
อิสมาอีล อัลอาดามีย์

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม
ประจำปีงบประมาณ 2550

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์การวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาชนิด องค์ประกอบ กระบวนการในการประกอบอาหารสำหรับการละศีลอดในเดือนรอมฎอน 2) เพื่อศึกษาวัฒนธรรม ความเชื่อ และค่านิยมเกี่ยวกับอาหารเพื่อการละศีลอดในเดือนรอมฎอน และ 3) เพื่อสร้างกระบวนการของชุมชนในการหาแนวทางอนุรักษ์ ส่งเสริมและเผยแพร่การประกอบอาหารสำหรับการละศีลอดในเดือนรอมฎอน

ผลจากการวิจัยพบว่า อาหารละศีลอดถือเป็นอาหารมื้อพิเศษของครอบครัว การประกอบอาหารละศีลอดของชุมชนในอดีตเน้นการใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชนเป็นหลัก บทบาทการประกอบอาหารเป็นของสตรีในครอบครัว การเรียนรู้วิธีการประกอบอาหารจึงเป็นการถ่ายทอดจากแม่สู่ลูก หรือการเรียนรู้โดยการสังเกต การสอบถามระหว่างเครือญาติและเพื่อนบ้าน สำหรับผู้ชายไม่มีบทบาทใดๆ ในการประกอบอาหารในครัวเรือน ยกเว้นการประกอบอาหารที่โรงครัวของมัสยิดสำหรับการละศีลอดร่วมกันในเดือนรอมฎอน สำหรับขั้นตอนการละศีลอดเริ่มจากการตักน้ำและรับประทานของหวาน จากนั้นละหมาดมัฆริบและรับประทานอาหารคาวเป็นอาหารสุดท้าย ปัจจุบันพบว่า มีอาหารหลายรายการที่หายไปจากชุมชน และพบว่าแนวทางการละศีลอดของชุมชนสอดคล้องกับแบบฉบับของศาสนาฮาดิส (ซ.ล) และมีกิจกรรมอีกหลายอย่างที่เกิดขึ้นในชุมชนเนื่องจากหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม

กระบวนการอนุรักษ์ที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การกระตุ้นและสร้างบทบาทต่อภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ 2) การสร้างบทบาทของกลุ่มเยาวชนโครงสร้างเพื่อการอนุรักษ์ 3) กระบวนการอนุรักษ์ผ่านกิจกรรมของกลุ่มเยาวชน และ 4) การสร้างความภาคภูมิใจร่วมกัน จากการดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนที่กำหนดขึ้นพบว่า ชุมชนเกิดความตื่นตัวในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการจัดบันทึก การฝึกปฏิบัติ การเผยแพร่ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของคนในชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ นอกจากนี้ยังเกิดแนวคิดในการอนุรักษ์ในศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านอื่นๆ ต่อไป

คำสำคัญ : อาหารละศีลอด การอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดชายแดนภาคใต้